

عنوان مقاله:

بررسی مبانی فقهی و بانکی کارمزد تسهیلات قرض الحسنه

محل انتشار:

سومین همایش ملی پولی و بانکی صندوق های قرض الحسنه (سال: 1393)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

سیدعباس موسویان - دانشیار پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

اکبر کشاورزبان پیوستی - دانشجوی دکتری اقتصاد دانشگاه مفید

خلاصه مقاله:

نهاد قرض الحسنه یکی از آموزه های اسلام است و مطابق روایات ثوابی بالاتر از صدقه دارد. نهاد قرض در طول تاریخ اسلام شکل هایی متفاوت داشته است، گاه در قالب قرض های شخصی، گاه در قالب صندوق های خانگی، گاه در قالب صندوق های قرض الحسنه محلی و منطقه ای. بعد از انقلاب و تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا، نهاد قرض الحسنه وارد نظام بانکداری شد و بانک ها بخشی از منابع خود را به قرض الحسنه اختصاص دادند و بالاتر از این ها امروزه بانک هایی به عنوان بانک های تخصصی قرض الحسنه فعالیت می کنند. به اتفاق همه فقهای مذاهب اسلامی، در قرارداد قرض گرفتن، هر نوع بهره بابت پول قرض داده شده رباست. اما سؤال این است که بانک ها و صندوق های قرض الحسنه که در انجام فرایند اعطای قرض الحسنه متحمل هزینه هایی چون هزینه پرسنلی، اداری، تبلیغاتی و ... می شوند آیا می توانند مبلغی را به عنوان کارمزد دریافت کنند؟ گروهی از فقهای اسلام با استناد به برخی روایات اشتراط هر نوع زیاده (هرچند کارمزد واقعی) را در قرارداد قرض مصداق ربا می دانند. در مقابل گروهی دیگر از فقها با استناد به روایات دیگر تنها گرفتن سود و منفعت را ربا دانسته اشتراط دریافت کارمزد واقعی را مصداق ربا نمی دانند. البته این گروه تاکید دارند که کارمزد نباید بیش از هزینه عملیات قرض الحسنه باشد که اجرای دقیق این موضوع مشکلاتی را برای نظام بانکی به وجود می آورد. این مقاله با بررسی دقیق نحوه تعیین و محاسبه کارمزد بانکی در تسهیلات قرض الحسنه به این نتیجه می رسد که از یک طرف به جهت بالا بودن هزینه های اعطای تسهیلات نمی توان به بانک ها توصیه کرد که کارمزد نگیرند و از طرفی با توجه به دیدگاه های فقهی نمی توان گرفتن کارمزد را به شیوه رایج تایید کرد. به نظر محققان مشکل گرفتن کارمزد از رابطه حقوقی نشات می گیرد و راه حل در تغییر رابطه حقوقی بینبانک با سپرده گذاران و متقاضیان تسهیلات قرض الحسنه است. برای حل این مشکل لازم است ماهیت حقوقی این نوع سپرده ها از قرض الحسنه به وکالت برای قرض الحسنه تغییر داده شود. یعنی بانک وکیل سپرده گذاران پس انداز باشد تا سپرده آنان را تجهیز کرده به متقاضیان، قرض الحسنه بپردازد. در این صورت بانک به عنوان وکیل و عامل، می تواند به مقدار هزینه تجهیز و اعطای تسهیلات قرض الحسنه از متقاضیان تسهیلات قرض الحسنه کارمزد دریافت کند. نکته قابل توجه اینکه در این مدل از آنجا که بانک طرف قرارداد قرض نیست بلکه به عنوان وکیل و کارگزار کار می کند، گرفتن کارمزد در قالب حق عاملیت و کارگزاری و از نوع کارمزد خدمات می باشد و الزام شرعی ندارد که دقیقا به اندازه هزینه های بانک باشد.

کلمات کلیدی:

کارمزد، قرض الحسنه، مبانی فقهی، عملیات بانکی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1259542>

